

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania R. A. i W. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą B. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie

o wysokość podstawy wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 13 sierpnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się R. A.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 31 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 1938/21, III AUz 898/21,

1, odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od R.A. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 września 2021 r., VII U 272/20, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zmienił decyzję z dnia 16 grudnia 2019 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Warszawie w ten sposób, że stwierdził, że podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia

emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz zdrowotne R. A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika „B.” W. B. stanowią kwoty wynikające z zawartej przez strony umowy o pracę, natomiast nie stanowi wynagrodzenie otrzymywane z tytułu usług świadczonych w ramach prowadzonej przez R. A. działalności gospodarczej w okresie od czerwca 2014 r. do grudnia 2018 r. (pkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz płatnika składek kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 31 marca 2023 r. III AUa 1938/21, III AUz 898/21 zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że oddalił odwołania (pkt I.); zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądził od R. A. i płatnika składek na rzecz organu rentowego kwoty po 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II.); umorzył postępowanie zażaleniowe (pkt III.) oraz zasądził od R. A. i płatnika składek na rzecz organu rentowego kwoty po 2.025 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczony zarzucił naruszenie: 1. art. 8 ust. 2a w zw. z ust. 6 pkt 1 oraz z art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 2. art. 18 ust. 1a w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 3. art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w zw. z art. 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem istotnego zagadnienia prawnego, wymagającego rozstrzygnięcia, czy odstępianie od wykładni literalnej art. 8 ust. 2a ustawy systemowej (wszak zgodnie z definicjami art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawodawca rozłącznie traktuje osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz zleceniobiorców) jest dopuszczalne względem każdego przedsiębiorcy (niezależnie od specyfiki danej działalności) oraz na ile na zastosowanie rozszerzonego pojęcia pracownika wpływa tożsamość usług wykonywanych przez przedsiębiorcę z zadaniami wykonywanymi w ramach stosunku pracy.

Skarżący wskazał ponadto na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości poprzez uchylenie skarżonej decyzji ZUS, względnie jej zmianę i stwierdzenie że przychód uzyskiwany przez ubezpieczonego z działalności gospodarczej w okresie od czerwca 2014 r. do grudnia 2018 r. nie wlicza się do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i zdrowotne R. A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek, a także o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania za wszystkie instancje (w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych), ewentualnie, z ostrożności procesowej o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

Wniesiono dwie odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Organ rentowy w wywiedzionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Płatnik składek w odpowiedzi na skargę kasacyjną poparł w całości stanowisko skarżącego wyrażone w skardze kasacyjnej, w tym zawarte w niej wnioski i zarzuty oraz wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym postępowania kasacyjnego, włączając w to koszty zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu

Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15 LEX nr 2080880). Skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, LEX nr 2499783).

Skarga kasacyjna nie spełnia podanych wyżej kryteriów, bowiem zagadnienie sformułowane przez skarżącego zostało już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego i nie zachodzi potrzeba zmiany ugruntowanego poglądu.

Sąd Najwyższy kilkakrotnie potwierdzał, że dla zastosowania konstrukcji uznania za pracownika nie ma znaczenia to, że dodatkowa umowa cywilna została zawarta w ramach prowadzonej przez pracownika działalności gospodarczej. W postanowieniu z dnia 25 maja 2018 r., I UK 475/17 (LEX nr 2559396) Sąd Najwyższy stwierdził, że za błędne należy uznać założenie, że działalność gospodarcza (praca na własny rachunek, samozatrudnienie) jest wyłączona z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, ponieważ przepis ten podmiotowo odnosi się tylko do ubezpieczonych z art. 6 ust. 1 pkt 4 (zleceniobiorców), a nie do ubezpieczonych z art. 6 ust. 1 pkt 5 (prowadzących działalność gospodarczą). Dla sformułowania

takiego wniosku nie miał znaczenia fakt czy usługi w ramach dodatkowej umowy są tożsame rodzajowo z treścią stosunku pracy. Stosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej również względem prowadzących działalność gospodarczą zostało potwierdzone w szeregu nowszych orzeczeń Sądu Najwyższego (por. postanowienia: z dnia 23 czerwca 2022 r., I USK 472/21, LEX nr 3455690; z dnia 14 września 2022 r., III USK 549/21, LEX nr 3487779; z dnia 19 października 2022 r., III USK 540/21, LEX nr 3512560; z dnia 25 kwietnia 2023 r., II USK 309/22, LEX nr 3578437; z dnia 9 stycznia 2024 r., I USK 321/22, LEX nr 3652145; z dnia 11 stycznia 2024 r., III USK 101/23, LEX nr 3654414).

W wyroku z dnia 27 czerwca 2023 r., III USKP 77/22 (LEX nr 3575795) Sąd Najwyższy dodatkowo podkreślił, że artykuł 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy, w tym na wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Praca wykonywana na rzecz pracodawcy to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy.

W postanowieniu z dnia 11 stycznia 2024 r., III USK 101/23 (LEX nr 3654414) Sąd Najwyższy zastrzegł, że zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej nie wykracza poza sferę ubezpieczeń społecznych i ustaw do nich się odwołujących. Innymi słowy umowa cywilna tworząca tytuł pracowniczy na podstawie art. 8 ust. 2a

ustawy systemowej pozostaje w obrocie prawnym i jako taka wywołuje skutki w stosunkach cywilnych (jeśli została zawarta między przedsiębiorcami nie będzie dotyczył jej np. reżym konsumencki) czy podatkowych (przychody z takiej umowy mogą być uznane za przychody z działalności gospodarczej).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołuje się także na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Wymaga to wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, LEX nr 1620487; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd

Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W związku z tym, że jak wskazano powyżej Sąd Najwyższy w ugruntowanym orzecznictwie wyjaśnił znaczenie powoływanych przez skarżącego przepisów prawa, nie zachodzi również potrzeba przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[SOP]

[ał]